

ROZMAWIAMY O UCHODźCACH

-CEO-
CENTRUM EDUKACJI
OBYWATELSKIEJ

Pedagogika włączająca na rzecz uchodźców – „Budujemy Mosty: Europa”

Inkluzja – włączanie jest przeciwieństwem ekskluzji – wyłączenia. W świetle bieżącego stanu badań, jak również dzięki szerokiemu, oddolnemu ruchowi społecznemu na rzecz osób wykluczanych nie wystarczy już dziś proste tłumaczenie angielskiego słowa *inclusive education* na „edukacją włączającą”. W *pedagogice inkluzji* zawiera się znacznie szersze myślenie o partycypacji społecznej różnych grup niż dotychczasowe myślenie o „włączaniu” do życia społecznego osób z niepełnosprawnością. Współczesna polska badaczka procesów inkluzyjnych w obszarze edukacji Tamara Zacharuk uznaje edukację inkluzyjną za nowy paradygmat, który wychodzi daleko poza myślenie o włączaniu do życia społecznego jedynie osób z niepełnosprawnością. W zgodzie z ideą inkluzji tworzone są warunki wszystkim bez względu na sprawność, przystosowanie społeczne, rasę, kolor skóry itp. ¹. Idea inkluzji wydaje się wspólna wielu ideom zawartym m.in. w pedagogice/edukacji wielokulturowej/międzykulturowej czy edukacji antydyskryminacyjnej, których cele/idee mogą być próbą radzenia sobie z ksenofobią oraz brakiem tolerancji i nieumiejętnością akceptacji różnorodności.

Rafał Włodarczyk, pisząc o pedagogice międzykulturowej, akcentuje dokonującą się zmianę w myśleniu o wielokulturowości w obszarze edukacji, co zdaniem autora jest wyzwaniem czasu. Włodarczyk pisze: „Jeszcze do niedawna edukacja, rozgrywając się w określonych kulturowo i historycznie warunkach, upatrywała w integracji, asymilacji, reprodukcji i przeciwdziałaniu gettoizacji swe podstawowe cele, natomiast zwrot kulturowy przyniósł ze sobą krytykę podejścia „kolonizacji świadomości” i nacisk na ideę edukacji międzykulturowej jako „spotkania się kultur” [...], której cele zgodne są z teleologią i aksjomatyką edukacyjną właściwą społeczeństwom de- mokratycznym [...]. Jednocześnie stawia przed pedagogami zadanie przemyślenia na nowo dynamiki podstawowych elementów procesów edukacji, uznawanych dotąd za wyznaczniki trwałe, statyczne i z góry dane”².

Pedagogika włączająca stanowi potrzebną współcześnie alternatywę wobec wszystkich prób marginalizowania czy gettoizacji grup mniejszościowych oraz tych wszystkich, którzy nie mieszczą się w kanonie prawowitych mieszkańców homogenicznej Polski. Taką grupę stanowią uchodźcy, którzy od ponad roku szukają schronienia przed konfliktem zbrojnym w swojej ojczyźnie. Państwa Unii Europejskiej wyraźnie podzieliła kwestia stosunku wobec imigrantów. Z jednej strony mamy humanitarną politykę Angeli Merkel, z drugiej

¹T. Zacharuk, *Edukacja włączająca szansą dla wszystkich uczniów*, „Meritum” Mazowiecki Kwartalnik Edukacyjny 1 (20) 2011, s. 2.

² Zob. R. Włodarczyk, *Levinas. W stronę pedagogiki azylu*, Warszawa 2009, s. 78.

ROZMAWIAJMY O UCHODźCACH

-CEO-
CENTRUM EDUKACJI
OBYWATELSKIEJ

szowinistyczne podejście Victora Orbana. Chcielibyśmy się czuć dobrze jako Polacy i schizofrenicznie mówimy „tak”, a po chwili jednak „nie”... Społeczeństwo niemieckie odpowiedziało pozytywnie na prośbę swojej przywódczyni. Niektórzy mówią, że natychmiastowa reakcja w postaci altruistycznej pomocy wpisuje się w ogólnonarodową ekspiację po II wojnie światowej i Holokauście. Niemcy bardzo dobrze rozumieją, że tylko integracja jest rokującą na lepsze jutro całego społeczeństwa strategią akulturacyjną. Niemieckie stowarzyszenie Kreisau - Initiative założone w 1989 roku przez wschodnich i zachodnich berlińczyków, aby wspierać powstanie i działalność Międzynarodowego Domu Spotkań Młodzieży w Krzyżowej, od wielu lat zaprasza młodych ludzi z całej Europy do uczestnictwa w działaniach inkluzyjnych. W połowie maja dwie grupy młodzieży z Murowanej Gośliny (Wielkopolska) oraz Lisewa Malborskiego (Pomorze) uczestniczyły w projekcie „Budujemy Mosty: Europa”. Była to okazja dla polskiej ekipy, by wykorzystując narzędzia pedagogiki cyrkowej, wspólnie przez pięć dni pracować z rówieśnikami ze Wschodniej Ukrainy, Syrii, Afganistanu, Czeczenii i Iraku. Spotkanie twarzą w twarz z Innymi, zwłaszcza z imigrantami, wobec których narosło w polskiej przestrzeni publicznej i społecznej wiele kłamliwych osądów, uprzedzeń i stereotypów, rozpoczęło proces zmiany myślenia. To jest dopiero początek. Polscy uczestnicy projektu wrócili do swoich domów i rodzin. Usiedli przy wspólnym stole i zaczęli rozmawiać o tym, kogo spotkali i co usłyszeli. Dzięki projektowi „Budujemy Mosty” tworzą nową narrację, w którą warto się wsłuchać. Oddaję im głos:

Mateusz

Projekt „Budujemy Mosty” był moją przygodą życia. Poznałem wielu niesamowitych i przyjacielskich ludzi- od mieszkańców Lisewa Malborskiego po uchodźców z Damaszku. Wspólnie bawiliśmy się w cyrk - zostały zorganizowane warsztaty cyrkowe z grupą Harlekids. Nauczyliśmy się dyscyplin sportowych, o których opanowaniu mogliśmy najwyżej pomarzyć. Dzięki projektowi zrozumiałem, że w życiu nieważne jest, w co wierzymy, jak wyglądamy, czy kogo kochamy. Najważniejsze jest to, jakimi ludźmi jesteśmy i co sobą reprezentujemy.

Basia

Projekt "Budujemy Mosty" był dla mnie niezwykłym przeżyciem. Mała wioska przy granicy z Polską - Trebnitz - a w środku niej pałac. Widok z okna niesamowity! Jeziorko z łabędziami, 'beczące' owce, kozy i oczywiście namiot cyrkowy! Najważniejsze podczas projektu było dla mnie poznanie uchodźców, zobaczyłam, kim są i czy naprawdę jest tak, jak to media przedstawiają. Szybko się okazało, że są to osoby takie jak my, z tą różnicą, że o wiele bardziej doświadczone przez nieszczęście niż my. Ich historie, to jak musieli uciekać z swoich rodzinnych miast są niesamowite, a zarazem bardzo smutne. Bardzo chciałabym spotkać się z nimi jeszcze raz i zrobić wszystko, co w mojej mocy, by to uczynić.

ROZMAWIAMY O UCHODźCACH

Asia

Udział w projekcie "Budujemy Mosty" był dla mnie ważnym doświadczeniem, ponieważ poznałam wielu wspaniałych ludzi, nawiązałam nowe przyjaźnie, nauczyłam się sztuczek cyrkowych oraz zobaczyłam wiele historycznych miejsc związanych m.in. z pamięcią II wojny światowej. Dzięki temu projektowi pierwszy raz wyjechałam za granicę. Myślę, że wielu z nas zmieniło poglądy na różne tematy, poznało inne kultury oraz zintegrowało się ze sobą. Na pewno wszyscy na długo zapamiętamy ten wyjazd. Pokazał nam, że mimo, iż jesteśmy różnych narodowości i mówimy w wielu językach, to nawet bez ich znajomości jesteśmy w stanie się świetnie dogadać. Chciałabym częściej brać udział w tego typu projektach.

Ola

Uczestnictwo w projekcie „Budujemy Mosty” było dla mnie ważnym wydarzeniem, ponieważ dzięki niemu zmieniłam zdanie o uchodźcach i poznałam ich bliżej. Spotkałam niesamowitych, uzdolnionych i otwartych ludzi z Ukrainy i z Polski. Zobaczyłam arabski i ukraiński taniec. Zrobiłam pićeczki do żonglerki i nauczyłam się tańca z szarfami oraz magicznych sztuczek z linami. Porozmawiałam z obcokrajowcami po angielsku i zwiedziłam wielokulturowy Berlin! Było wspaniale i bardzo chciałabym brać udział w wielu takich projektach.

Daniel

Uczestnictwo w tym projekcie było dla mnie ważne, ponieważ poznałem wielu sympatycznych ludzi, którzy stali się moimi przyjaciółmi. Nie wyobrażam sobie życia bez komunikowania się z nimi np. dzięki portalom społecznościowym. Dzięki projektowi zrozumiałem, że stereotypy dotyczące innych narodowości są nieprawdziwe, ponieważ każda osoba, która brała udział w tym projekcie była dobrym człowiekiem. Mam nadzieję, że projekty podobne do tego będą dalej realizowane.

Maja

Projekt "Budujemy Mosty" jest szczególnie wyjątkowy dzięki temu, że daje nam szansę poznania kultur innych narodowości, a co za tym idzie, burzenia stereotypów na temat uchodźców i pozbywania się uprzedzeń. Dzięki tego typu akcjom stajemy się otwarci i zaczynamy patrzeć na świat nie tylko z naszego punktu widzenia.

ROZMAWIAJMY O UCHODźCACH

-CEO-
CENTRUM EDUKACJI
OBYWATELSKIEJ

Jeszcze raz pięknie dziękuję moim Uczniom: Asi, Basi, Danielowi, Mateuszowi, Mai oraz Oli za prawdziwe zaangażowanie w projekt „Budujemy Mosty: Europa”, za kreatywność, ogromną dojrzałość i fantastyczny czas, dzięki któremu również wiele się nauczyłem i zrozumiałem, że spotkanie z drugim człowiekiem, tym nawet bardzo różniącym się ode mnie, gwarantuje prawdziwą radość i zapewnia największe, nieobłudne szczęście.

Jakub Niewiński, Akademia Pedagogiki Specjalnej w Warszawie